

Gyurkának sürgősen kell egy új lámpás

Gyurka, a mélytengeri kígyó hazatért a vulkanikus kőzetek közt megbúvó hasadékába. Az előtte elterülő dűne, amire rálátott, amikor kidugta a fejét a résből, már nem tűnt neki egy rakás unalmas homoknak. Mintha hirtelen életre kelt volna a szemében, percről percre változtatta a színét és az alakját. Egyszer egy medúza változékony fénye világította meg, másszor egy kis tengericsillag hagyott rajta kacskaringós nyomot, a következő pillanatban pedig egy rövidfarkú rák kapart egy kis gödröt a homokban. Egyszer egy füles polip bóbiskolt rajta egyet, máskor egy kis vörös tengeripók. És amikor erre az Isten háta mögötti helyre eljutott egy erős meleg áramlat, a dűne a víz áramlásával mindig egy kissé elmozdult, megváltozott.

– Tagadhatatlanul szeretem ezt a helyet – mondta Kígyurka elégedetten a barátjának, Ancsának. Mindketten a vulkanikus kőzeteknek dőlve pihentek a tengeri árokban megtett hosszú út után.

– Én pedig a meleg áramlatokat szeretem. Mindig úgy érzem, hogy hidegek az uszonyaim, és a meleg áramlat egy kicsit felmelegíti őket. És ezen kívül szunyókálni szeretek. Aki szunyókál, az nem ront el semmit – jelentette ki Anca, és ásított egyet.

Mi lehetett kellemesebb annál, mint a köveken feküdni, lustálkodni és fél szemmel követni, hogy mi történik azon a tenyérnyi mélytengeri tengerfenéken?

Volt azonban egy bibi.

Habár... több bibi is volt valójában. Nem feledkezhetünk meg Halanca elgörbült fogairól, amelyek közül pontosan négy fogasként ágaskodott ki a szájából.

A legnagyobb bibi azonban ebben a pillanatban nem a fogai voltak, hanem Kígyurka elromlott lámpása. Fény nélkül ugyanis a mélytengeri sötétségben nem látta sem a kis tengericsillag nyomait, sem a rövidfarkú rák gödröcskéjét, sőt magát a dűnét sem. Nem talált be a lakhelyébe, nem talált élelmet, nem látta a saját farkát sem. Egyáltalán nem látott semmit.

Még jó, hogy mellette volt a barátja, Halanca. Csúf volt és lusta, azonban a szíve nagy volt és jó, és volt lámpása. A lámpása hibátlanul működött, sőt át lehetett kapcsolni tompított fényről távolsági világításra, és amikor világítani kellett, Halanca odaúszott, és készségesen világított.

Mi volt akkor hát a bibi? A bibi az volt, hogy a lámpás nem világított, amikor Halanca aludt. És ő szinte folyton aludt. És amikor nem aludt, akkor szunyókált, és amikor szunyókált, akkor a lámpás pislákolt és ki-kialudt. Egyszerűen nem lehetett rá egyáltalán számítani. Anca lusta volt. És ha helyet akart változtatni, akkor inkább

1 Monika Kompaníková (1979) szlovák képzőművész és író, itt közölt szövege *Mesék a tenger mélyéről* (*Hlbokomorské rozprávky*, Artforum, Pozsony, 2013) c. kötetéből való, mely 2016 elején jelenik meg magyarul a Naphegy Kiadó gondozásában.

megvárt egy tengeri áramlatot, amelyik magával ragadta, és elvitte valahova, semhogy egyetlen porcikáját is megmozdította volna. Nem volt kedve mozogni, és amikor nem mozgott, akkor szunyókált.

És ez – a Halancsával szembeni minden tisztelete ellenére – Gyurkának hamarosan kezdett nem tetszeni. Amikor a dűnén történni kezdett valami, Ancsa mindig elbóbiskolt, és amíg felébresztette, az a valami elmúlt. És ha a közelben élelem tűnt fel – pöttöm, félénk rákocskák vagy halacskák raja, vagy krillfelhők, amelyeket nem ettek meg a cápák és a ráják – amíg Ancsa felocsúdott, és felkapcsolta a fényét, a halacskák elillantak, és a krillt felfalta az óriás vörös remeterák.

A kígyó elégedetlen volt, de nem tudta, hogyan mondja ezt el Halancsának. Hálás volt neki, és nem akarta megsérteni. De nem akarta szüntelenül felébreszteni és zavarni sem. Szüksége volt saját fényre. Hiányzott neki.

Most például meg akarta nézni, mi mászik a feje felett a köveken. Hallotta, hogyan mozgott el néhány kis szikla.

– Te, Ancsa... figyelj – kezdte óvatosan.

– Hrrr... Hrrr – horkolt Ancsa. Természetesen megint szunyókált.

– Ancsa, kellene kezdenünk magunkkal valamit.

– Á, dehogy... hrrr... te folyton csinálnál valamit... hrrr... gyere, inkább szunyókálj! – mondta, ásított, felvillantotta a lámpását, és ismét elaludt.

– Ancsa! Világíts ide, kérlek! Valami mászik itt, akarom látni, mi az, talán ehető. Kérlek! Kérlek szépen! – kérlette őt Gyurka, de a hal már nem hallotta. Elaludt, és kialudt a fénye is.

– Ancsaaaaa, ébredj fel – nem hagyta magát lerázni a kígyó, és a farkával – a lámpásával – oldalba bökte a halat. – Ancsa, szükségem van fényre. Szükségem van saját fényre.

– Nincs szükséged... hiszen itt vagyok neked én – mondta Ancsa, egy pillanatra felgyulladt a fénye, majd ismét kihunyott.

– Ancsa, hiszen te alszol! Nem akarok folyton ébresztgetni.

– Nem alszom!

– De alszol. És ha nem alszol, akkor szunyókálsz. És én fény nélkül nem tudok mihez kezdeni.

– Aludj te is! Legalább nem rontasz el semmit – érvelt Ancsa. Azt szerette volna legjobban, ha az összes tengeri élőlény akkor alszik, amikor ő.

– Ancsa... – Gyurka folyton bökölte és piszkálta őt, amíg Ancsa teljesen magához nem tért a szunyókálásból, és teljesen fel nem kapcsolta a lámpását.

– Jól van hát. Mit tegyek? Hova világítsak?

– Világíts a lámpásomra. Meg kell javítanunk.

Ancsa tehát átváltott tompított fényre, és rávilágított a kígyó farkának a végére. Átvizsgálta a lámpást, megnyomogatta az uszonyával, megdörgölte, de a lámpás meg sem villant.

– Semmi. Próbáld meg te – mondta Ancsa.

– Mit próbáljak meg? Hisz nincs mivel, nincsenek sem végtagjaim, sem csápjaim, Ancsa.

– Hm, ez igaz. Kell valakit találnunk, aki a segítségünkre lehet.

– Én szívesen... – hangzott fel valahonnan egy gyenge hang. Az óriás vörös, vak remeterák volt az, aki a csigaházban lakott közvetlenül a kígyó lakhelye mellett.

– Elnézést kérünk, de most nincs időnk, valamit el kell intéznünk – Kígyurka nem engedte befejezni a rák mondandóját. A remeterák többet nem szólt meg, és bemászott a csigaházába. Soha senki sem vett róla tudomást. Már hozzászokott.

Gyurka és Anca elindult segítséget keresni.

– Úgy gondolom, hogy a füles polipot kellene felkeresnünk. Nyolc karja van, és mind-egyikén van tapadókorong. Ő biztosan meg fogja tudni javítani a lámpásodat – javasolta Anca.

A füles polipnak tényleg sok karja volt. Szerencsétlen módon olyan nagyon sok, hogy folyton folyvást összeakadtak és összegabalyodtak, és olyan helyekre tapadtak kör alakú tapadókorongjaikkal, ahova nem kellett volna. Egyszer Halanca fejéhez tapadtak, más-kor a hasához, előfordult, hogy a szeméhez, csak a kígyó elromlott lámpásához nem tudtak hozzátapadni. Anca és Gyurka tetőtől talpig összepecsételve és összepötytyözve úszott el a poliptól – és a lámpás még mindig nem világított.

– Próbáljunk szerencsét az ostoros garnélánál! Hosszúak a csápjai, tíz lábacska van, és folyton bütyköl valamit – döntött Anca.

Így hát együtt úsztak a garnéla után. A garnélának azonban rossz napja volt, sem a lábacska, sem a csápjai nem fogadtak szót neki. Az egyik lábát csillagcsavarhúzóként használta, a másikat lapos csavarhúzóként, a harmadikat ár szerszámként, a negyediket tűként, az ötödiket villaként, a hatodikat vakarásra, a hetediket csiklandozásra, a nyolcadikat antennaként, rövidhullámú adások fogására, a kilencediket fogpiszkáló gyanánt, és a tizedik nemrégiben eltört neki. De barát volt, ezért nekiveselkedett. Szúrt-fúrt, és az összes szerszámmal megkopogtatta és megzörgette a kígyó lámpását, de folyton mellétalált, és minden más is összeszurkált, ami a közelében volt, tehát Ancsát is – és végül ő sem javított meg semmit. Halanca sebhelyes volt, a kis garnéla megszegyenült, Kígyurka pedig boldogtalan, mert már nem hitt abban, hogy bárki is a segítségére lehet.

Még egy utolsó próbálkozást javaslok, Gyurka – tartott ki az elhatározása mellett Anca, – ismerem azt a nagy négyollós garnélarákot, amelyeknek világít a nyála. Kicsit ráköphetne a farkadra. Mit szólsz hozzá?

– Nem megyek. Nem engedem, hogy bárki rám köpjön!... Rajtam már úgyszemleg senki. Én már örökké éhesen fogok bolyongani – siránkozott Gyurka, csomóba tekeredett, és nem volt hajlandó megmozdulni.

– Gyurka, mit beszélsz? Csak nem adod fel két sikertelen próbálkozás után? Szedd össze magad és ússz utánam, különben valóban sötétben maradsz, és egyedül!

Anca parancsot adott, és Gyurkának nem maradt más hátra, mint hogy kiegyenesedjen és Anca után ússzon.

A négyollós garnélarák világító nyálával ügyesen félrevezette a telhetetlen víperahalakat és pelikánangolnákat. Amikor közeledtek felé, köpött egy világítót, és amíg a ragadozók üresen kattogtatták a fogaikat, úgy gondolván, hogy elkapták őt, fedezékbe menekült.

A négyollós garnélarák készségesen felajánlotta Gyurkának egy nagy, sikamlós és fénylő sárga köpést, de elég volt, ha nyáltól ragacos farkát a tengerfenékre rakta és meghempergette a finom homokban, a farka végéhez máris egy nagy rakás nehéz homok tapadt. Így hát mindketten szépen megköszönték a négyollós garnélarák szívességét, lekaparták a kígyó farkáról a nyállal vegyes homokot, és szomorúan távoztak.

– Menjünk haza, szunyókáljunk egyet, és aztán meglátjuk – mondta egy hosszú csendes pillanat után Anca, és hozzátette: – Látod, ismét beigazolódott az elméletem, miszerint aki szunyókál, az nem ront el semmit. Hogyha ez a szabály vezérelt volna, barátom, nem kellett volna hánykolódnod a mélytengeri árokban, nem kellett volna elromolnia a lámpásodnak, és nem kellett volna meglátogatnunk a polipot, aki összepecsételt minket, az ostoros garnélát, aki összeszurkált, sem a világító nyálat köpő négyollós garnélarákot.

– Ez esetben azonban mi ketten sosem találkoztunk volna. És ez bántott volna – mondta Kígyurka.

És ez bizony igaz volt. Erre már Halanca nem mondhatott semmit, így hát inkább hallgatott és világította az utat. És amikor hazaértek, Ancsa természetesen azonnal elaludt, és kihunyta a lámpása, és a kígyónak nem maradt más hátra, mint hogy a sötétben várjon, és működésképtelen farka végével a fogát piszkálja.

– Én szívesen... – hangzott fel ismét az a csattogással kísért gyenge hang.

– Hagyjon békén! – hurrogtá le bosszúsan Gyurka.

– Én mégiscsak... – nem hagyta magát lerázni a remeterák. – Én, ha megengeded, megpróbálnék... valamit... vannak szerszámaim... – mondta csendesen, és megkattogtatta az ollóit.

– Rajtam már senki nem segít, ne fáradjon – mondta a szerencsétlen kígyó, és ha a tengerben az élőlények könnyeket hullajtának, akkor egy könnye neki is kicsordult volna. – Ancsa sem segített rajtam, a polip sem, az ostoros garnéla sem és a négyollós garnélarák sem. Magának sincs fénye, és ráadásul vak is.

– Azzal te ne törődj, barátom. Hadd próbáljam meg – mondta a remeterák és az ollóival elkezdett mesterkedni Gyurka farkán. Egy pillanat múlva befutott a csigaházába, valamit kihozott, egy ideig megint mesterkedett, aztán Kígyurka egy kis fájdalmat érzett, és végül.. végül Gyurka farka végén csodálatos zöldes fényrel felgyulladt a fény, és bevilágította a mélytengeri sötétség jókora darabját!

– Hogyan tudta megjavítani? – kiáltotta az örvendező kígyó.

– Tengeri üveg – mondta az óriás vörös remeterák. – Az, ami a lámpásodban elromlott, csak tengeri üveggel helyettesíthető. A tengeri üveg ritka holmi, és nekem is csak egy kis üvegem maradt. Remélem, jól fog szolgálni.

– És magával mi lesz? A maga fénye sem működik.

– És mire lenne az nekem? Hiszen vak vagyok – felelte a remeterák, bemászott a csigaházába és többé nem jött ki.

Így hát Kígyurkának, a mélytengeri kígyónak ismét volt lámpása, benne egy darab értékes tengeri üveggel.

– És ez már a mese vége?

– Természetesen a vége. Kígyurka lámpása már világít. Kész. Vége.

– De valamiről elfeledkezett. Szóval... Kígyurka feledkezett el.

– Elfeledkezett?

– Elfeledte megköszönni.

– Ó, ez bizony igaz! Arról nem szabad elfeledkezni. Akkor hát: Kígyurka és Halanca bedörömbölt a vak remeterák csigaházán, és amikor az kimászott, szépen megköszönték neki. Ezer köszönet, barátunk. Százezer köszönet!

Pénzes Tímea fordítása